

Vanhan kirkon kaikuja

Johanneksen komean tiilikirkon kuvia on julkaistu lehdessämme kymmenin versioin, eri suunnilta, väreillä tai ilman, valokuvina tai monin käden taidoin tallennettuna. Siitä kysytään tarkempia tietoja sukututkimusten liitteiksi tai historiajulkaisuihin. Välillä saamme kysymyksiä myös seurakunnan vanhemmasta kirkosta, joka on ollut paikallisille suvulle tärkeä vihkikirkko, joulukirkko, juhannuskirkko ja siunauskirkko. Sen käyttöaika 1756–1888 oli Johanneksessa toimeliasta kasvun vaihetta ja sijainti Vaahtolassa vahvasti pitäjakeskuksen syntymistä.

Kappeliseurakunnan ensimmäinen kirkko oli meren äärellä Kirkkoniemessä. Alue otettiin myöhemmin sataman, sahan ja lasitehtaan tyyssijaksi eikä vanhemmasta rakentamisesta jäänyt näkyviä todisteita. Isonvihan vuosina

rakennus ehti rapistua ja sen esineistö suurelta osin vietiin, joten seurakunnan varat kuluivat kunnostukseen. Se nähtiin kuitenkin 1730-luvulla väliaikais-toimeksi ja uuden kirkon rakentaminen koettiin välttämättömäksi.

Olavi Auteron Johannes-historiassa on selvitetty rakennushanketta varsin tarkkaan, mutta siirtymistä Vaahtolaan ei lähemmin selvitetä. Tarkka paikka on ollut myöhemmän kirkonmäen kohdalla kylätien eteläpuolella. Työt käynnistyivät keväällä 1755 ja kirkko vihittiin käyttöön juhannuksena 1756. Kyseessä oli siihen aikaan yleinen puinen ristikirkko. Jyrkkä paanukatto ja tapuliosa tekivät siitä varsin näyttävän. Kirkontekijänä oli tunnettu ruokolah-telainen **Tuomas Suikkanen**, joka toi kotipaikkakunnaltaan avainryhmän tottuneita kirkonrakentajia mukanaan.

Johannes-Seuran kuva-arkistossa on tästä kirkosta kaksi kuvaa, joiden avulla saadaan hyvä käsitys sekä ulkoisesta profiilista että kirkon sisätiloista. Hirsirakennusta pitivät ryhdissä mittavat kurkihirret, sisäkatto ja osa seinistä oli laudoitettu, lukuisat ikkunat antoivat valoa, korkeutta oli riittävästi lehtereiden rakentamiseen. Lämmitystä ei ollut. Kirkossa oli välikatto ja ulkolaudoitus, joita varten oli saatu huomattavia eria lautaa lahjoituksina. Kirkon tapuliosa todettiin pian liian heikosti perustetuksi ja se jouduttiin uusimaan jo 1760-luvun alkuvuosina. Kuvassa nähdään tapuli siinä muodossa, johon se 1790-luvulla vielä kertaalleen uusittuna rakennettiin.

Kirkon sisäkuvassa näkyy myös saarnastuolin ja sen ylärakennelman koristeellisuus. Kattoon ripustettu lahjoituslaiva on kaksimastoinen prikityyppisen kirkon pienoismalli, lahjoittajaksi tiedetään 1700-luvulta merimies **Aatami Ristonpoika**. Alttaritauluratkaisu on

samoin nähtävissä. Sen taustana on laudoitus, johon on maalattu ristiinnaulitun kuva. Kirkon tilikirjassa on 1758 merkintä palkkiosta kahdelle tekijälle, nimet **Folcker** ja **Weckman**. **Helena Hätönen** on tehnyt selvityksen Viipurin seudun maalareista 1700-luvulla (Viipurin suomalaisen kirjallisuusseuran toimitteita 20, 2018) ja siitä mainitut tekijät löytyvät. **Johan Folcker** oli viipurilainen lähinnä muotokuvamaalari ja hänellä oli yhteyksiä paikallisiin pappispiireihin. **Jacob Johannes Weckman** oli Turussa opiskellut taidemaalari, joka siirtyi Johanneksen alttarityön valmistumisen aikoihin Viipurista Hämeenlinnaan. Hänelle myönnettiin siellä ensimmäisen maalarin porvarioikeudet.

Kirkon lattian alle siunattiin vainajia vain parin ensimmäisen vuosikymmenen aikana, sen jälkeen haudattiin pelkästään viereiselle kirkkomaalle. Paikkakunnan kasvu merkitsi sitä, että kirkko alkoi jäädä pieneksi jo 1700-luvun loppuvuosina. Tehtiin suunnitelmia, joissa ristikirkkomuodosta olisi

luovuttu ja yhdistetty sakaroiden kulmat uusilla ulkoseinillä. Muutokset olisivat olleet vaikeita toteuttaa ja jäivät pohdintojen asteelle. Uudesta kirkosta alettiin keskustella 1840-luvulla, silti yleisen käytännön mukaan sellaiset asiat etenivät hitaasti ja vain pakon edessä. Pienuus oli pysyvä ongelma ja sen lisäksi 1860-luvulla kirkon rakenteet alkoivat heikentyä. Kirkonkassaan alettiin kerätä varoja, mutta vasta 1879 saatiin aikaan päätös pyytää suunnitelma uudesta kirkkorakennuksesta. Arkkitehti **Wilenius** toimitti piirustukset jo heti seuraavana vuonna. Kirkon paikasta käytiin keskustelua vuosikaudet ja vasta 1885 hanke eteni urakkatarjousten pyytämiseen. Vanhassa kirkossa pidettiin viimeinen jumalanpalvelus heinäkuussa 1888, viikkoa myöhemmin vihittiin uusi tiilikirkko käyttöön. Vanhan kirkon kellot oli siirretty jo vuotta aikaisemmin uuden kirkon kellotorniin.

Kylmilleen jäänyt heikkokuntoinen kirkkorakennus purettiin talvella 1890. Laudat ja hirret käytettiin osittain pappilan uuteen päärakennukseen, osittain seurakunnan muihin pieniin lisärakennuksiin ja osa polttopuuksi. Kirkon esineistö siirrettiin soveltuvin osin uuteen kirkkoon ja osa lahjoitettiin Viipurin museoon. Sinne siirtyivät muun muassa kuvassa näkyvä pienoislaiiva, saarnastuoli, jalkapuu, joitakin aatelisvaakunoita ja vanha messukasukka. Alttaritaululaudat eivät säilyneet jälkipolville.

– Hannu Rastas –

Painosten kuningatar on poissa

LAILA HIRVISAARI (ent. **HIETAMIES**) kuoli 16. kesäkuuta 2021 Helsingissä. Hän oli syntynyt Viipurissa 1938. Hänen ensimmäinen romaaninsa *Lehmusten kaupunki* ilmestyi 1972, minkä jälkeen teoksia syntyi tiheään tahtiin. Hirvisaarelle oli ominaista huolellinen taustatyö käsiteltävästä aiheestaan, ja useimmiten hänen teoksensa sijoittuvat menneisiin aikoihin. Näin syntyi useita sarjoja, kuten *Lappeenranta-*, *Kannas-*, *Laatokka-*, *Sonja-*, *Anni-*, *Imatra-* ja *Katariina-*aiheiset teossarjat. Viimeiseksi *Hietamies*-nimellä kirjoitetuksi romaaniksi jäi *Kallis kotimaa* 2004; sen jälkeiset teokset hän kirjoitti *Laila Hirvisaari* -nimellä. Yhteensä romaaneja ilmestyi 41, minkä lisäksi useita näytelmiä, kuunnelmia ja novelleja. Muutamista romaaneista on tehty elokuvia, mm. *Hylätyt talot*, *autiot pihat*.

Lukijakunta otti Hietamiehen nopeasti omakseen, ja monina vuosina hänen romaaninsa olivat myydyimpiä kaunokirjoja. Hurja neljän miljoonan painoksen kirjamäärä toteutui vuonna 2008.

Erityisesti naislukijat nauttivat hänen teoksistaan, ja jouluisin ja äitienpäivisin Hietamiehen kirjoja paketoitiin suuria määriä lahjapaketteihin äideille ja mummoille. Teosten henkilöt on kuvattu ymmärtäen, he ovat eläviä ja tavallisia ihmisiä hyvine puolineen ja puutteineen. Huumoriakin henkilökuvauksissa on. Keveyttä tuovat erilaiset ihmissuhdekie-murat, rakastumiset, pettymiset, syvät tunteet elämän kolhuissa.

Kriitikot arvostelivat pitkään Hietamiehen kirjoja kevyeksi viihdekirjallisuudeksi, mikä ilmeisesti perustui myös suuren yleisön suosioon ja isoihin myyntilukuihin. Vuoden 2007 haastattelussa *Laila Hirvisaari* kertoi kriitikkojen syyllistävän häntä jokavuotisesta kirjasta, mutta vaikka tämä loukkasi häntä, hänen mukaansa ”kirjailijan sisällä on palo kirjoittaa”. Vasta **Katariina Suurta** käsittelevän *Minä*, *Katariina* -teoksen *Finlandia*-palkintoehdokkuus 2011 muutti arvostelijoiden mielipitteen.

Hirvisaari on saanut lukuisia palkintoja kuten Kirjallisuuden valtiopalkinnon, Pro Carelia -ansioimerkin,

Pro Finlandia -mitalin, Kirjallisuuden Karjala-palkinnon. Vuodesta 2002 lähtien *Laila Hirvisaaren* rahasto on jakanut 5 000 euron apurahan aloittelevalle kirjailijalle.

Hirvisaarella oli laaja verkosto kirjailijakollegoita, ja hän kannusti erityisesti nuoria kirjailijoita. Taustalla saattoi olla oma sotaorpus, karjalainen välittömyys ja sosiaalinen luonne. Hänelle itselleen Kannas-kirjat ja talvi- ja jatkosotaa käsitelleet kirjat olivat tärkeitä. Häntä on kuvattu optimistiksi, jolla on korkea moraalinen eli käsitys oikeasta ja väärästä.

Kannas-sarja

Luin muutamassa päivässä uudelleen *Laila Hietamiehen Kannas-sarjan* viisi kirjaa: *Mäeltä* näkyy toinen mäki, *Maa suuri* ja *avara*, *Hylätyt talot*, *autiot pihat*, *Vierailla poluilla*, *oudoilla ovilla* ja *Edessä* elämän virrat. *Tarina* alkaa 1920-luvun Valkjärven pitäjän kuvitteellisesta Suontaan kylästä. Kuvataan syrjäisen kylän vaatimatonta elämää, ihmissuhteita, uusia asukkaita. Joku kuolee, lapsia syntyy. Repliikit ovat tutunkuuloista karjalanmurretta. 11-vuotiaan **Helmi Elisan** haaveena on rikas mies, ”sellane jol on automopiili ja ain musta takki pääl. - - Ja sit miul on palvelijoita ja mie vaa makkaan aamul

myöhää ja ukko senku tekköö työtä”. Seuraavassa teoksessa **Helmi Elisa** jou-tuukin vastaamaan äidin kuoltua koko taloudenpidosta. Maailma avartuu, kun liikutaan jo Viipurissa ja rakkautakin on näköpiirissä.

Seuraavassa teoksessa esitellään 7-vuotias **Laura**, **Helmi Elisan** tytär. Hän on lähes päähenkilö sarjan loppuun asti. Lukijalla tulee tunne, että Laurassa on paljon *Laila Hietamiestä* itseään: vilkas mielikuvitus, voimakastahtoisuus, herkyys. Lauran isä on kaatunut sodassa. Jatkosodan aikana on tultu takaisin pahoin tuhoutuneeseen kylään, mutta jälleen on uusi evakkoretki edessä. ”Jos tämä kylä jäisikin, niin unohtuisi ei.” Pommituksessa osa henkilöistä haavoittuu pahoin mutta selviää. Muutama on kaatunut sodassa.

Sarjan viimeisissä osissa ollaan Mynämäellä evakossa, tullaan jo Turkuunkin, käydään Paimion parantolassa kuntoutettavaa katsomassa. Repliikeissä

vaihtelevat hauskaasti evakkojen karjailanmurre ja lounaissuomalaisen lyhyt puhetapa; molemmilla osapuolilla on ymmärtämisvaikeuksia, mutta aikaa myöten sopeudutaan ja opitaan hyväksymään toiset.

Pienen *Laura*-koululaisen ongelmat kiusaavien koulutoverien kanssa on kuvattu koskettavasti. Sarja päättyy eräänlaiseen tyyneen tunnelmaan: ”Huomenna alkaisi uusi päivä, uudet jokapäiväiset tapahtumat. Mutta vielä oli tämä hetki; tämä pienen pieni hetki laiturilla kesäillan himmeudessa, hetki ja muistot. Ne olivat pyörteen tavoin kuljettaneet heitä; nyt se virta oli saapunut suvantoon.”

– Kaija Sipilä –

TÄS LEHES:

Omien juhlien Johannes
s. 2

Jatkosodan alusta 80 v
s. 3

Pusat – Puusat juurillaan
s. 7

Perennojen parissa
s. 7

Isäni Arvi Albert Pentin tarina

Minun isäni **Arvi Albert Pentti** syntyi lokakuussa 1934 Johanneksen pitäjän Vaahtolan kylässä. Arvin monivaiheinen maallinen taival päättyi toukokuussa 2021 pitkällisen sairauden jälkeen.

Kasvattipojaksi Viipuriin

Arvi syntyi **Iina** ja **Albert Pentin** kuudentena lapsena. Kaikkiaan eloon jääneitä sisarusksia oli yksitoista. Kaikki lapset nukkuivat hirsisen kotitalon tuvassa. Pienin sai aina kylmänä vuodenaikana lämpimimmän paikan uunin viereltä. Pieni Arvi oli vauvana sairas ja riisitautinen. Kun seuraava lapsi, **Aarno** syntyi, oli Arvi vasta puolitoistavuotias. Iina-äidillä oli kädet täynnä työtä ja hänen sisarpuolensa **Eira Kohila** päätti ottaa pienen Arvin kasvatettavakseen Viipuriin. Iinan oli vaikeaa luopua

lapsestaan, mutta Kohilan pariskunnan mukana Arvi kuitenkin muutti asumaan Viipurin kansainvälisen ja suuren kaupungin keskustaan maaliskuussa 1936.

Viipurissa lääkäri arveli, ettei pojan suhteen enää olisi mitään toivoa. Eira ei luovuttanut, vaan ruokki poikaa laimentetulla maidolla ja kauralimalla. Arvi vahvistui ja hänestä tuli nopeasti pulleaposkinen viipurilaispoika. Kohilan pariskunnan asunnon vieressä olivat Viipurin kauppahalli ja tori. Arvi sai tuoreen viipurinrinkelin melkein joka päivä aamupalaksi. Elämä oli toisenlaista kuin suuressa sisarusparvessa Vaahtolassa. Kohilan pariskunnalla oli palvelija, joka hoiti kotityöt ja pyykinpesun. Asunnossa oli kunnon kylpyhuone ja siellä jopa amme.

Härkävaunussa sotaa pakoon

Arvi varttui Viipurissa viisivuotiaaksi. Kesät vietettiin Vaahtolassa Eiran isän luona. Eira ja **Erkki** saivat oman vauvan, **Marian**, heinäkuussa 1939. Saman vuoden marraskuussa, talvisodan pommitusten alkaessa, tuli lähtö Viipurista. Matkaan päästiin puutavaraliikkeen kuorma-autolla. Lavalla, kuorman päällä istuivat Eira ja pikku Maria. Arvi sai istua kuljettajan kopissa.

Alkumatkan kuorma-autokyydin jälkeen matkustettiin vielä kolme vuorokautta junalla. Osa matkasta tultiin junan härkävaunussa. Härkävaunu oli eräänlainen matkustaja- ja tavaravauunun yhdistelmä, jonka päissä oli makuulaverit ja keskellä kamiina lämmitystä varten. Kahteen kertaan juna pysähtyi pommitusten takia ja äidit lapsineen joutuivat pakenemaan junasta ja rämpimään syvään talviseen hankeen.

Eira, Erkki ja pieni Arvi Viipurissa.

Lastenvaunutkin katosivat jonnekin matkan varrelle, kun kukaan ei ehtinyt kahden lapsen kanssa matkustavaa Eiraa auttaa. Arvi vahti Mariaa ja Eira kantoi mukaan saatuja tavaroita.

Parolassa, Suojeluskunnan talolla paikalliset isännät valitsivat evakkomatkajaat ja majoittivat heidät koteihinsa. Arvi päätyi Eiran ja Marian kanssa maataloon, jossa oli rankan matkan jälkeen ihanaa. Tilalla oli lampaita, hevosia ja muita eläimiä. Arvi sai olla mukana, kun nuori varsa laitettiin ensimmäistä kertaa aisoihin.

Kaksi kertaa kielitaidottomana

Arvi ei enää palannut Viipuriin tai Johannekseen. Sodan jatkuessa Arvi lähetettiin sotalapseksi Etelä-Tanskaan, Sönderborgiin, jossa hän täysin tanskan kieltä taitamattomana pääsi ensin eläinlääkärin perheeseen ja myöhemmin sikäläiselle omenaviljelytilalle. Sodan päätyttyä Arvi palasi Suomeen, jälleen kielitaidottomana, sillä suomen kieli oli päässyt lähes kokonaan unohtumaan.

Arvi kävi koulut ja opiskeli sähköasentajaksi Helsingissä. Opintojen jälkeen hän muutti biologisten vanhempiensa Iinan ja Albertin luo Littoisiin, josta evakkoperhe oli saanut ison talon. Arvi sai koulutustaan vastaavan työpaikan Crichton-Vulcanin telakalta, jonka nimeksi tuli vuonna 1965 Wärtsilä Turun Telakka.

Arvi meni naimisiin **Tuovin** kanssa vuonna 1958 ja minä synnyin toukokuussa 1960. Minun isäni Arvi oli rauhallinen, hiljainen, kohtelias ja ystävällinen mies.

– **Anne Pentti** –

Jatkosotaan Saksan rinnalla 80 vuotta sitten

Kymmeniä vuosia suomalaisessa historiankirjoituksessa eläteltiin ajopuuteoriaa, jonka mukaan Suomi ajautui jatkosotaan virran viemänä, tahdottomana ajopuuna. **Väinö Linna** oli tosin jo Tuntemattomassa sotilaassa sanonut asian todellisen laidan **Yrjö Lah-tisen** suulla: ”Saatte nährä pojaat, että tästä tulee kahina. Se yks kohjo sieltä Saksasta lähtee ensin, ja meirän nilkit painaa perässä. Meinaan, se on repiny suutansa siihen malliin, ettei yhtään tarvitte epäillä.”

Se yks kohjo, Saksan diktaattori **Adolf Hitler** käynnisti hyökkäyksen Neuvostoliittoon, Operaatio Barbarossan 80 vuotta sitten aamuyöstä 22.6.1941 ja sanoi radiopuheessaan suomalaisten taistelevan liitossa saksalaisten kanssa. Samana päivänä **Molotov** kutsui luokseen ministeri **P. J. Hynnisen** Suomen lähetystöstä ja kysyi, mitä tarkoitti Hitlerin maininta Suomesta: ”Oliko Suomi mukana sodassa.” Suomelta Neuvostoliitto ei halunnut mitään, ”mutta se ei myöskään ikinä unohtaisi, jos Suomi liittyy sotaan Saksan puolelle”. Molotovin kysymykseen Suomen hallitus ei antanut minkäänlaista vastausta.

Suomi oli 10. kesäkuuta pannut suojajoukkonsa ja rajavartioston liikekannalle, alistanut 15. päivänä Lapissa olleet suomalaisjoukot saksalaisille ja toteuttanut täydellisen liikekannallepanon 17. päivänä. Sotaan varautumisesta huolimatta Suomi ei halunnut leimautua hyökkääjäksi, joten Neuvostoliitto teki Suomelle kuin palveluksen pommitamalla kesäkuun 25. päivänä useita kaupunkeja, jolloin voitiin sanoa vanhan vihollisen käyneen jälleen Suomen kimppuun. Pääministeri **Jukka Rangell** antoi eduskunnalle tiedonannon, jonka mukaan Suomen ja Neuvostoliiton välillä oli sotatila, Suomi ja Saksa olivat luottamuksellisissa suhteissa.

Seuraavana päivänä **Ryti** korosti radiopuheessaan hyökkääjän olleen jälleen Neuvostoliitto. Alkaneen taistelun hän leimasi puolustukseksi: ”Mahdollisuutemme selviytyä tästä toisesta puolustustaistelustamme ovat tällä kertaa vallan toisenlaiset kuin viimein, jolloin yksin seisoimme idän suuren jättiläisen puristuksessa. Suur-Saksan

valtakunnan sotavoimat nerokkaan johtajansa, valtakunnankansleri Adolf Hitlerin komennossa, käyvät rinnallamme menetyksellistä taistelua meille tuttuja Neuvostoliiton sotavoimia vastaan.”

Neuvostoliitto saa tukea

J. K. Paasikivi oli jo kesäkuun 11. päivänä merkinnyt päiväkirjaansa: ”Olemme asettuneet Saksan rinnalle på vinst och förlust. Nyt on mentävä loppuun asti ja toivottava, että Saksa sodasta selviää.” Mutta jos Saksa häviää ”olemme me hukassa. Meidän syntyluettelomme Kremlissä on niin suuri, että meitä ei mikään auta. Ja tämä asettuminen Neuvostoliiton vihollisen rinnalle on luonnollisesti niin suuri asia, että se jo yksin meidän kohtalomme ratkaisee.” Paasikivi epäili, että venäläisten voimaa oli aliarvioitu. Neuvostoliitto saattaa selvitä paremmin kuin luullaan, erityisesti kun se joutuu samaan ”koalitioon Englannin ja USA:n kanssa”.

Paasikivi osui oikeaan. Jo Barbarossan päivänä **Winston Churchill** piti radiopuheen, jossa hän ilmoitti Englannin hallituksen päättäneen ”tuhota Hitlerin ja natsikomennon jokaisen rippeen. Tästä ei mikään saa meitä peruutumaan – ei mikään. – – Jokainen, joka taistelee natsilaisuutta vastaan, saa meiltä apua. Jokainen yksilö ja jokainen kansa, joka marssii Hitlerin mukana, on meidän vihollisemme. – – Se on meidän politiikkamme ja se on meidän julistuksemme. Siitä seuraa, että me annamme kaikkea mahdollista apua Venäjälle ja Venäjän kansalle.”

Myös Yhdysvallat asettui nopeasti tukemaan Neuvostoliittoa. Kesäkuun 24. päivänä presidentti **Roosevelt** määräsi vapauttamaan Neuvostoliiton saata-

via Yhdysvalloissa, ja muutaman päivän kuluttua alkoi avustusohjelman suunnittelu Neuvostoliiton tukemiseksi. Roosevelt itse johti suunnittelua ja alkoi pitää **Staliniin** suoria yhteyksiä. Syksyllä 1941 Yhdysvallat lupasi toimittaa lähikuukausien aikana venäläisille yli miljardin dollarin arvosta apua. Ensimmäiseen, lokakuussa lähteneeseen erään kuului mm. 5 500 kuorma-autoa.

Kyse on Karjalasta

Ylipäällikkö **Mannerheim** antoi sodan ensimmäisen päiväkäskynsä 29. kesäkuuta, jolloin pienet suomalaisjoukot ryhtyivät Petsamossa sotatoimiin yhdessä saksalaisen aseveljen kanssa. Marski kutsui miehiään ”pyhään sotaan” kansakunnan vihollista vastaan: ”Aseveljet! – Seuratkaa minua vielä viimeisen kerran – nyt kun Karjalan kansa jälleen nousee ja sarastaa Suomen uusi huomen.”

Sanomalehti Karjala kirjoitti 26. kesäkuuta, kuinka sodassa ensi sijassa lyödään arpaa karjalaisten tulevaisuudesta. Heinäkuun 8. päivänä Karjala julkaisi kansanedustaja **Erkki Paavolaisen** paria päivää aikaisemmin radiossa pitämän puheen, jossa tämä oli kehottanut odotamaan tyyninä tapahtumien kehitystä. Taistelun kotimaakunnasta odotettiin päättyvän pian, mutta matkalaukkuja ei pitänyt vielä ryhtyä pakkaamaan. Koko Karjala oli omissa käsissä syyskuun 4. päivänä.

Suistamon, Suojärven, Ruskealan, Harlun, Korpiselän, Salmin, Soanlahden, Impilahden ja Pälkjärven hoitokuntien edustajat olivat ensimmäisinä (23.7.1941) päässeet tutustumiskäynnille kotikuntiinsa. Heinjokelaisten tarkastuskäynti toteutui 8. syyskuuta, johannekselaisten

syyskuun 18. päivänä. Ensimmäiset varsinaiset muuttajat – Harlun, Korpiselän ja Soanlahden kärkiryhmät – olivat perillä 12. elokuuta, Johanneksen 56 henkeä käsittänyt kärkiryhmä 29. syyskuuta. Karjalaan palasi elokuussa 5 500, syyskuussa 18 000 ja lokakuussa 20 000 henkeä.

Kärkiryhmän palatessa taistelun jäljet saattoivat olla vielä tuoreita. Miinoituksia ei ollut ehditty purkaa, eikä kaikkia kaatuneita vihollissotilaita haudata. Metsissä harhaili yksinäisiä sotilaita. **Ludvig Salokannel** kävi Johanneksessa syyskuun 9.–11. päivinä. Kaijalasta, perunakuopasta Reposenmäeltä hän löysi naispuolisen ”vanjan sanitäärin aivan henkiheitolta”. Tämä oli pysytellyt hengissä kolmeitoista vuorokautta syömällä raakoja perunoi- ta ja marjoja. Liikkuessaan Kaijalassa Salokannel ei voinut kuvitella kaameampaa haudan hiljaisuutta: ”Kalman haju metsissä olevista raadoista täydensi tunnelmaa.” Sodasta muistutti kaukaa kuuluva raskaan tykistön ääni.

Suomi lähti jatkosodassa lyhyeen kesäsotaan luottaen ”Saksan voittamattoman armeijan” ylivertaisuuteen ja sen sotatoimien nopeuteen. ”Silti juuri tämä erehdys tuli kohtalokkaaksi Suomelle”, toteaa **Mauno Jokipii** vuonna 1987 ilmestyneessä tutkimuksessaan jatkosodan synnystä. Sota kesti kolmen talven yli, ja kuten valvontaupseeri **Taavetti Heikkinen** totesi päiväkirjassaan 14.1.1944: ”Se oli niin suuri onnettomuus tämä sota meille, ettei sitä kaikki, tuskin kukaan, osaa edes kuvitella.”

– **Pirkko Kanervo** –

Sellane ol Karjala -näyttely

Martinkosken seurakunnassa on nähtävillä kokoamani Karjala-aiheinen valokuvanäyttely. Näyttely on esillä Marttilan seurakuntatalolla 4.–6.8.2021 klo 9–16 ja Kosken seurakuntatalolla 11.–13.8.2021 klo 9–16. Näyttelyä kootesani kyselin kuvia yksityisiltä ihmisiltä sekä Johannes-Seuralta. Kuvia löytyi myös netissä olevista tietokannoista, kuten Museovirastolta sekä SA-kuvista.

Kuvia etsiessäni totesin, että työyhteisöni ja sen lähipiiri on aika karjalaista: itselläni isoäiti oli Johanneksesta, mieheni isoäiti oli Koivistolta, kanttorimme Aija Haapalaisen äidin suku tulee Raudusta, diakonimme Tiina Orren äiti on Kivennavalta ja kummisetä Räisälästä, toimistosihteerimme Päivi Pakkasen isä on Uusikirkolta ja Päivin miehen suku tulee Kurkijoelta kuten myös seurakuntatyöntekijämme Laila Virrasojan miehen suku. Diakonimme Annika Kivilahden sukua tulee taas Vienan Karjalasta, Venehjärveltä.

Tämä selittää miksi työyhteisömme on iloinen ja temperamenttinen!

Olen pitänyt jo monia valokuvanäyttelyitä paikallishistoriasta molemmissa pitäjissä. Tämä idea tuli mieleeni, kun vanhoja kuvia alkaa olla rajoitetusti saatavilla.

– **Tanja Savonen** –
Seurakuntamestari/kiinteistöpäällikkö
Martinkosken seurakunta

Sellane ol Karjala -näyttely

Kuvia Karjalasta

Marttilan seurakuntatalolla 4.–6.8. klo 9–16

Kosken Ti seurakuntatalolla 11.–13.8. klo 9–16

Johanneksen kirkko

TERVETULO!

Johannes-Seura ry

MARTINKOSKEN SEURAKUNTA

Viipurin Taiteilijaseuran VITAS 90 juhlavuosinäyttely Kaapelitehtaan Puristamossa Helsingissä

Viipurin Taiteilijaseura järjesti 90. jurytetyn vuosinäyttelynsä Kaapelitehtaan Puristamossa ajalla 8.–20.06.2021. Seura täytti 90 vuotta vuonna 2020.

Näyttelyn juryttajana toimi kuvataiteilija ja taidegraafikko Melek Mazici. Näyttelyyn valituilla teoksilla on haluttu korostaa monipuolisuutta, eri sukupolvien dialogia ja erilaisuutta. Näyttelyn taiteilijat ovat **Markku Arantila, Riitta Asanti, Saija Ben Younes, Juhani von Boehm, Leena Halonen, Anne-Mari Heiskanen, Anneli Hilli, Aune Hotari-Salminen, Helka Immonen, Jari Järnström, Annu Kapulainen, Mari Kopra, Kari Kuisma, Raija Kuisma, Tuulikki Kukkola, Sirkka Laakkonen, Seppo Lagom, Antti Lassila, Helmi Leppäkoski, Pirjo Lindberg, Riikka-Liina Martiskainen, Kaija Mäenpää, Päivyt Niemeläinen, Kristiina Niemenrinne, Asta Niemistö, Kristine Nordling, Marja Ollikainen, Marianne Palonen, Raija Rastas, Jertta Ratia, Leena Ristolainen, Elisa Rovamo, Antero Ruotsalainen, Eeva Saine, Antti Salokannel, Elizabeth San Miguel, Riitta Santala-Köykkä, Olga Seppänen, Alina Sinivaara, Ritva Touré, Irma Uuskallio, Veikko Vasko, Tarja Veijalainen.**

Viipurin Taiteilijaseura on aktiivinen ja aikaansa seuraava ammattitaiteilijoiden yhdistys, joka on perustettu 1930 Viipurissa. Seuran lähes sata karjalaistaustaista taiteilijajäsentä ovat hajaantuneet ympäri Suomea, mutta vuosinäyttelyt kokoavat jäsenet yhteen ja esittelevät tuoreinta taiteellista tuotantoa kuvataiteen eri aloilta. Jäsenistä vielä muutama on syntynyt luovutuksessa Karjalassa, mutta yhä enemmän mukana on toisen ja kolmannen polven karjalaisia.

Melek Mazici, kuvataiteilija ja taidegraafikko, näyttelyn juryttaja

”Viipurin Taiteilijaseuran 90-vuotisjuhlanäyttelyn kokoaminen on ollut suuri ilo ja kunnia. Uskon, että karjalaistaisytaiteilijat ovat tuoneet moniäänisyyttä Suomen taide-elämään. Juuri tätä

Yleisnäkymä näyttelystä.

monipuolisuutta, eri sukupolvien dialogia ja erilaisuutta olen halunnut korostaa näyttelyyn valituilla teoksilla. Olen silti pyrkinyt siihen, että teokset muodostavat harmonisen kokonaisuuden. Koko yhteiskunta ja myös kulttuurielämä ovat vielä keskellä koronapandemiaa. Siksi olen myös halunnut valinnoillani viestiä taiteen parantavasta voimasta. Hyvä taide parantaa, ilahduttaa ja tuo lohtua, taiteellisista arvoista ja viesteistä tinkimättä. Toivon, että myös tämä näkyy juhlanäyttelyssä.”

Kuvassa alla:

Edessä: **Kristine Nordling**, ”Silmu”

Taustalla vasemmalta oikealle:

Riitta Santala-Köykkä, ”Northern Lights and Bear”

Jari Järnström, ”Syksyn melankoliaa”

Jari Järnström, ”Ohi kiitävä hetki”

Sirkka Laakkonen, ”Ystävän muisto”.

Mari Kopra, puheenjohtaja

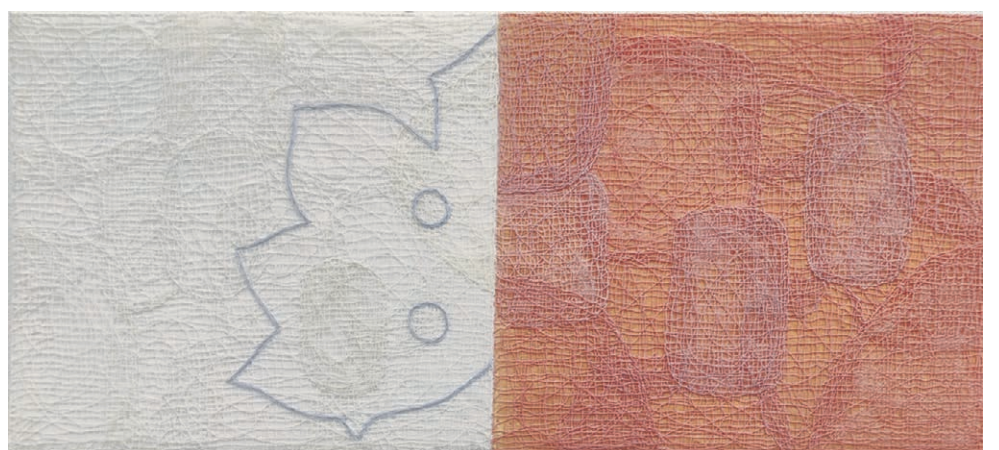
”Olemme erittäin iloisia, että saimme järjestettyä 90-juhlavuosinäyttelyn tänä vuonna. Viime vuodelta jouduimme näyttelyn perumaan koronapandemian takia ja tänäkin vuonna lopullinen päätös meni melko myöhään koronatilannetta seurattaessa.

Tämä tietysti aiheutti paljon työtä nopealla aikataululla, mutta olen erittäin tyytyväinen lopputulokseen. Näyttelystä tuli ihastuttava kokonaisuus ja näyttelyn ilmavuus tuotiin monta kertaa esille näyttelyvieraiden ja taiteilijoiden toimesta. Näyttelykokonaisuus on hyvin ripustettu ja jokainen yksittäinen teos saa oman ansaitun tilansa.

Vasemmalla: **Kari Kuisma**, ”Kahvipannu”.

Alla: **Raija Rastas** ”Kohtaaminen 6”

ja Raija Rastas ”Kohtaaminen 4”.

”Teoksilla on haluttu korostaa monipuolisuutta, eri sukupuolvien dialogia ja erilaisuutta.”

Saimme tuoreelta tiede- ja kulttuuri-ministeriltä **Antti Kurviselta** videoter-vehdyksen 90-vuotiaalle seurallemme. Lisäksi professori **Pekka Suutari** Itä-Suomen yliopistosta Joensuusta oli näyt-

telyssämme keskustelemassa modernista karjalaisuudesta. Kysymykset oli kerätty Viipurin Taiteilijaseuran jäseniltä ja keskustelua veti kuvataiteilija **Marja Ollikainen**.

Nämä videot löytyvät kotisivuiltamme viipurintaiteilijaseura.fi ”julkaisut” ja ”ajankohtaista” osioista.”

Alla: **Anneli Hilli** ”Ajatuksia”.

Karjalan Liiton perinnetoimi-kunnan käsityö-kilpailu 2021–2022

Kilpailu alkaa 1.11.2020 ja päättyy 31.3.2022.

Kilpailutyö on ”torkkupeitto” ja se tulee olla itse suunniteltu ja valmistettu, eli uusi tähän kilpailuun valmistettu.

Materiaali ja koko vapaat. Työt jae-taan sarjoihin, kun arviointi suoritetaan.

Työt toimitetaan oman piirin vastaa-valle naistoimikunnan edustajalle, joka vie ne sitten Karjalan Liiton perinnetoi-mikunnan kokoukseen arvioitavaksi. Samoin hän huolehtii työt takaisin te-kijöilleen. Liiton jäsenille kilpailu on maksuton, mutta ei-jäseniltä perimme 20 euroa.

KARJALAN LIITTOON EI SAA LÄHETTÄÄ KILPAILUTÖITÄ!!!!

Karjalan Liiton piiriyhdistyksistä voit kysyä kenelle ja mihin työsi toi-mitat: <https://www.karjalanliitto.fi/karjalan-liitto/jasenyhteisot/piiri-ja-liittoyhdistykset.html>).

Lisätietoja:

Karjalan Liitto ry, **Kirsi Limatius** perinnetoimikunnan puheenjohtaja puhelin +358 40 549 4837, [kirsi.limatius\(at\)olen.to](mailto:kirsi.limatius(at)olen.to)

Kanavaromantiikkaa

Katselen vanhaa valokuvaa. Siinä seisoo keskenkasvuinen Ella-tyttönen kovin iloisen näköisenä. Kädet syvälle taskuihin työnnettyinä, valkoiset, uutuuttaan hienot tennarit jalassa. Kanava oli se vanha, arvokas väylä Suomen ja Venäjän välillä. Jo keisari Nikolai ensimmäisen valtakaudella v. 1845 alkoivat kaiva-ukset ja työ saatiin päätökseen v. 1856. Kanava alkoi eteläiseltä Saimaalta ja Lauritsalan kauppalasta ja jatkui aina Viipuriin saakka.

Lähes alkumetreille tehtiin myö- hemmin autojen ja jalankulkijoitten ylityspaikaksi rullasilta. Se oli ahke- rasti käytetty. Toiset ylityspaikat olivat monen kilometrin päässä Mälkiällä ja Mustolassa. Kovin oli tuo rullasilta tuttu. Sitä ylitettiin niin linja-auton kyydissä kuin pyörällä polkien. Jos laiva sattui tulemaan samaan aikaan kanavaa pitkin, joutui joskus odottamaan pitkäänkin ylipääsyä. Etuoikeus oli aina laivalla. Silloin silta rullattiin pois tieltä niin että korkeat laivat mahtuivat jatkamaan matkaansa, mikä Saimaalle päin, mikä Venäjän suuntaan.

Kanavalla seilasi myös tunnettu ter- vahöyry Prinsessa Armada. Siitä tehtiin elokuvakin, jota esitettiin paikallisissa elokuvateattereissa. Allekirjoittanut sai nähdä filmausta paikan päällä. Vanha rullasilta purettiin aikanaan, kun ru- vettiin rakentamaan uutta ja entistä leveämpää kanavaa.

Elettiin 1950-lukua. Silloin lähiseu- dun neitokset ja urhot pitivät kesäisin tuota kaunista vesiväylää suosittuna kohtaamispaikkanaan. Minun kodis- tani oli kanavalle matkaa reilut kolme kilometriä. Isot siskoni, jotka olivat jo neitoiässä, suunnistivat usein iltakäve- lynsä kanavan laidalla oleville poluille. Sinne piti päästä luvan kanssa tai ilman. Riituiässä olevia nuoria veti kanavalle vastakkaisen sukupuolen kohtaaminen. Minä olin vain muuten utelias näke- mään, mitä noilla kävelyillä tapahtui. Siskojen mielestä olin vielä kakaraiässä, eikä seurani ollut mitenkään toivottua. Olin sitkeää ja sisukasta sorttia, joten pyrin aina kävelyille mukaan. En luo- vuttanut, vaikka kuulinkin olevani häi- riöksi ja häpeäksikin. Olihan isänikin

ynksi kasvatusohje:” Periksi ei anneta!

Tytöillä oli vakaa aikomus etsiä mu- kavia poikia ystäviksi, joten minut piti saada pois retkiltä keinolla millä hy- väänsä. Niinpä armaat siskoseni keksivät mitä mielikuvituksellisimpia konste- ja karistaakseen minut kannoiltaan. Tietysti huomasin heidän lähtöaikaensa ja olin aina valmis kuin partiolainen hyökkäämään kolmanneksi pyöräksi.

Eräs konsti oli tyttöjen mielestä ylitse muiden. He olivat varmoja, että sil- lä tuo takiaainen jätettäisiin kuin nalli kalliolle. Suunnitelmassaan he sopivat, että aloitettaisiin lähtö rajulla juoksulla. Jonkin matkan päässä sitten erottai- siin ja kohdattaisiin jossakin ennalta sovitussa paikassa. Näin pikkusisko sekoaisi eikä tietäisi, kumpaa lähtisi seuraamaan. Mutta kovastipa sisarukset aliarvioivat Ellan sisukkuutta. Juoksussa pysyin kirkkaasti aivan tyttöjen kinte- reillä. Ja enempää miettimättä säntäsin jommankumman perään pelkäämättä seurauksia. Niitä nimittäin tuli, kun siskoni huomasivat vetäneensä lyhy- emmän korren juoksukilpailussa. Ei siinä armoa tunnettu, kun suuttumus puhisutti ja järki oli jäässä. Ella lensi komeasti lähimpään katajapuskaan. Mutta sukkelaasti kuin orava pääsin ylös katajanpiikkejä hiuksissani ja rynnistin entistä kovempaan takaa-ajoon. Tämä oli huono keino karkottaa minut ta- kaisin kotiin.

Sen sijaan lahjominen saattoi joskus tepsäkin. Siskoni olivat molemmat ol- leet lapsenlikkana ja tienanneet vähän omaa rahaa. Niinpä he yrittivät houku- tella minut jäätelöpalkalla luopumaan seurastaan. Se oli minusta harvinaista herkkua ja ylitse muiden. Niinpä luo- vuin takaa-ajosta ja jäin odottamaan palkkaani. Joskus sen sain, joskus en.

Niillä kerroilla, kun minut oli vain hyväksyttävä mukaan, rupesivat tytöt puhumaan ruotsia. Enhän minä sitä ymmärtänyt, kun en ollut sotalapsena Ruotsissa, jossa olisin voinut kieltä op- pia. Kyllä se vähän suututti.

Kanavan laidalla olivat iltakävelyt jo hyvissä ajoin käynnissä varsinkin vii- konloppuna. Kapeat, tallatut nurmikko- polut kulkivat kumpaisellakin puolella

kanavaa. Sieltä sitten huudeltiin ylitse veden, jos mieltietyt sattuivat olemaan eri puolilla. Kun päästiin Mälkiän ja Mustolan suluille asti, oli mahdollisuus ylittää kanava kapeaa sulkuportin siltaa myöten. Näin voitiin tehdä lähempää tuttavuutta.

Muistan hyvin erään kerran tällai- sesta kohtaamisesta. Kuljin siskojeni kanssa kanavapolkua pitkin. Samalla kohtaa toisella puolella käveli kaksi poi- kaa, jotka olivat ilmeisen kiinnostuneita siskoistani. Niinpä toinen pojista huusi: ”Tytöt, tulkaa tänne puolelle.” Ujoina tyttöinä eivät sisarukseni uskaltaneet vastata, vaan kehottivat minua huu-

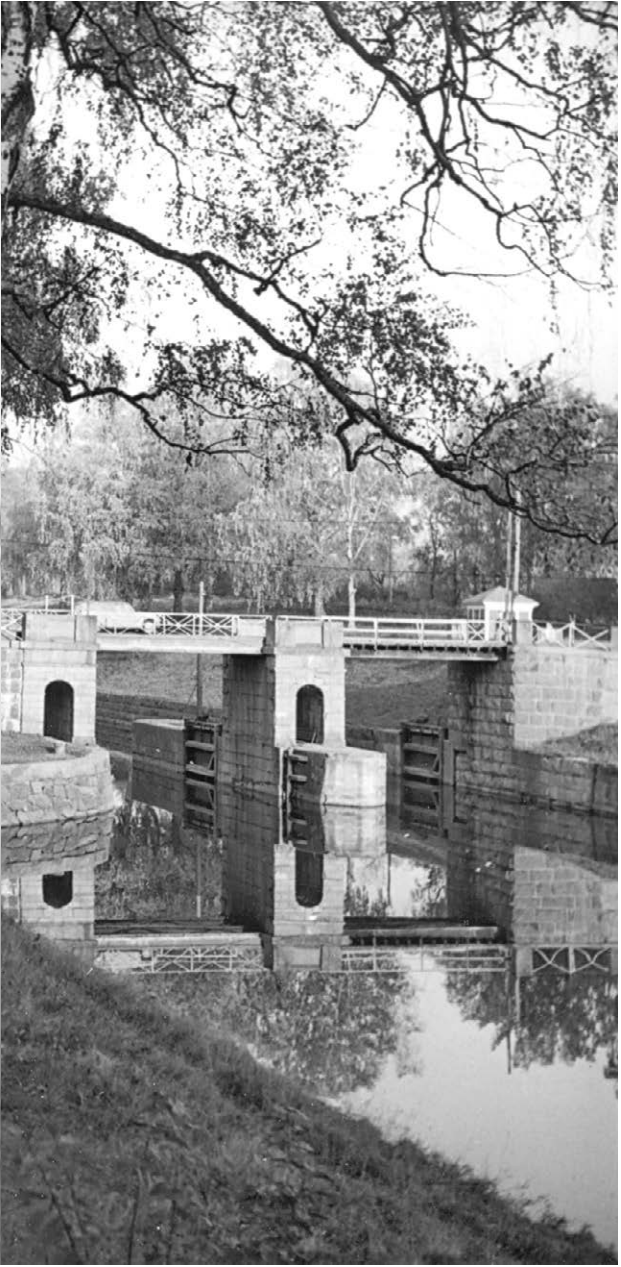
tamaan. ”Sano, että ei me uskalleta.” Ja minä tein työtä käskettyä. Seuraava repliikki poikien taholta loukkasi mi- nua sydänjuuria myöten. ”EI SINUN TARVITSEKAAN!” Kylläpä olivat tyh- miä kavereita.

Kohta tultiin ensimmäisen sulun kohdalle ja pojat odottivat tapaavansa siskoni. Kanavan yli johtava sulkusilta oli niin kapea, että siinä piti kulkea pe- räjälkeen. Innokkaat neitokaiset alkoivat ylittää siltaa, mutta minä sain vihaiset katset ja kehotukset olla seuraamatta. Ja sitäkö minä tottelin. Kun tempaisin it- seni rajusti sillalle, kuului pahaenteinen räsähdys. Leveähelmäinen kesähamee-

ni oli revennyt takamuksen päältä. Se oli tarttunut terävään rautakaiteeseen. Mikä häpeä. Vihdoinkin rohkea tyttö pysähtyi. Pääsin jotenkuten takape- rin kulkemaan pensasaidan suojaan. Repeämästä vilkkuivat ruusunpunaiset alushousut ja piti nopeasti keksiä keino, miten pääsisin pois katse-etäisyydeltä.

Kohta uskalsin kääntyä ja ampaista juoksuun. Nyt oli kiukun vuoro ja se antoi voimaa juosta radan varren hil- jaisille poluille asti. Siellä vedin henkeä ja manasin huonoa tuuriani. Saavatpa siskot nyt riiustella rauhassa!

– Ella Heino –

Kertomus Lempiäisen sukuhistorian kartoittajasta Pentti Savelaisesta

Olen eläkeläisenä jonkin aikaa olleena kiinnittänyt huomiota siihen, etten ole aiemmin elämässäni ollut tarpeeksi kiinnostunut sukuni juurista ja sukuni jäsenistä. Olisi pitänyt niin monesti kirjoittaa ylös sukulaisten mainitsemia tapahtumia sekä muistoja. Nyt moni sukulaista on menehtynyt ja muistoja en voi enää heiltä kysellä.

Tämä tuli mieleeni, kun luin **Pentti Savelaisen** minulle lähettämän kirjeen ja selailin hänen tekemänsä sukuselvitystä. Kirje oli päivätty huhtikuussa 2008, ja minulla olisi tämän jälkeen ollut puoli vuotta aikaa olla yhteydessä Penttiin, sillä hän menehtyi saman vuoden marraskuussa. Se jäi ikävä kyllä tekemättä.

Pentti oli kerännyt tiedot äidin isän **Anton Lempiäisen** (s. 1880) ja isoäidin **Mathilda Suikin** (s. 1878) sukutietoja taannehtivasti kuuden sukupolven taakse aina 1700-luvun alkupuolelle. Tuolloin Johanneksessa asui noin 240 aikuista henkilöä, jotka Pentin mukaan kuuluivat noin sataan eri sukuun. Anton Lempiäinen oli kotoisin Johanneksen Riionsaaresta ja Mathilda Suikki Johanneksen Uuraasta. Pentin oma äiti oli Lempiäisten tytär **Lempi Annikki** (k. 1954). Sukukirjasessa käsitellään myös Anton Lempiäisen jälkisukupolvia aina 2000-luvulle asti.

Pentti Savelaisen kirjasessa on 33 eri sukua ja hän lisää hauskaasti, että meillä kaikilla on näistä suvuista yhtä suuret geneettiset perintötekijät kuin esim. isoisän isoisän isoisältä. Perimältään nykyiset Lempiäiset ovat Pentin mukaan yhtä paljon Lempiäisiä, **Tikkoja**, **Kottosia**, **Airikoita** ja **Loikkaista** vain muutama mainittuna. Kaikki suvut eivät ole Johanneksesta, vaan niitä on jonkin verran myös Viipurin maaseurakunnasta ja Kirvusta. Pentin mukaan olemme sukua noin neljäsosalle 1700-luvun alkupuolella eläneistä suvuista.

Vuoden 1772 jälkeen Johanneksen sukumäärät kasvoivat. Tuolloin Kukolaan rakennettiin lasitehdas, jonka toimintaa laajennettiin pystyttämällä Rokkalankoskelle uusi tehdas. Lasitehtaalle tuli paljon ulkomaista työ-

voimaa mm. Saksasta, Ruotsista ja Venäjältä. Tulipa sinne myös tšekkejä. Kauempana sisämaassa sijainneella Koskijärven sahalla oli niin ikään ulkomaista työvoimaa.

Pentti Savelaisen tekemä työ oli määrältään suuri. Hän arvelee kirjeessään kahdeksantuntisia työpäiviä kuluneen vuoden yhtenäistä työrupeamaa vastaavan määrän. Hänen tarkoituksensa ei ollut tehdä sukukirjaa tai kyläkirjaa, vaan koota yhteen kaikki ne tiedot, jotka hän oli kerännyt Lempiäisistä vuosien mittaan kirkonkirjojen avulla.

Penttin työ sukukirjaseen tekemisessä helpottui hänen siviilityönsä kautta. Hän toimi pääkaupunkiseudulla kirjapainossa taittotehtävissä, ensin käsinlatojana ja myöhemmin tietokoneaikana näyttöpäätteasemoijana yhteensä 45 vuoden ajan. Pentti eli pitkään siirtolaisena Australiassa, mistä hän ikäänntymisen myötä palasi koti-Suomeen. Kirjaseen graafinen suunnittelu on Pentin omaa samoin kuin mielenkiintoinen tapa kirjoittaa sukunsa historiasta. Kirjaseen kuvitukseen kuuluu paitsi henkilöiden kuvia myös maanmittauslaitoksen 1920-1930 tekemien peruskarttojen suurennoksia. Luonnollisesti kuvituksessa näkyvät myös sukukaaviot.

Pentiltä jäi loppuun saattamatta selvitys isän isänsä **Anton Savelaisen** suvusta, vaikka 50 sivua oli jo valmiina. Anton kuului **Aleksanteri Savelaisen** sukuhaaraan. Anton asui perheineen 1930-luvulla Viipurissa, mutta vieraili Aleksanterin suvun luona Vahvialassa niin tiuhaan, että Pentin isä **Väinö** arveli heidän perheensä olevan sieltä kotoisin. Todellisuudessa Anton oli kuitenkin kotoisin Johanneksesta.

Arvostan nyt suuresti kädessäni olevaa Pentti Savelaisen sukuselvitystä ja harmittelen sitä, että minulla ei ole enää mahdollisuutta sanoa sitä hänelle. Kiitos, Pentti.

Mainittakoon, että tämän kirjoittajan isoäiti oli Pentti Savelaisen äidin Lempin sisar **Ester Loikas** o.s. Lempiäinen.

– Olli Johansson –

Karjala ympäri Suomen

Tutustu yli 20 karjalaisuudesta kertovaan kohteeseen ympäri Suomen ja osallistu lahjakorttien arvontaan.
Kampanja-aika 15.5.–30.9.2021

Tarkemmat tiedot kohteista ja kampanjasta löydät sivuilta

www.karjalanliitto.fi
Karjalan Liitto ry

Kirkkotiellä

*Mun yllä hohtaa sinitaivas
ja alla aalto vapaan veen.
Sen aallon halki tiensä raivas
pien venhe, jolla matkan teen.*

*Päin laskee tyyneen "Pikonlahteen",
niin tuttu sill on ranta tää.
Meit ystävänsä usein kahden
vain valkolaita kiidättää.*

*Käy ensin yli suuren mäen
ja sitten pellon luokse tie.
Jo silloin Herran huoneen näen,
mun sielun kaipuu sinne vie.*

*Ja kuulen äänen malmikellon,
se "tulkaa" -kutsuin kumajaa.
Sen soiton kaikuis tiellä pellon
on käydä iki-ihanaa.*

*Sä kaunis, ylväs temppeli pyhä,
taas koivun lehvin varjotaan.
Sisälläs armo, rauha yhä
meillä syntisraukoilla tarjotaan.*

*Käyn sisään, avaan raskaan oven,
rukous nöyrä painaa päin.
Tuntien huonoks oman poven
Sua kyllin kaikesta kiittämään.*

*Taas armon kerjäläisenä kuljen kuljen
Sun luokses nöyrästä anoen.
Ja tunnen, minut huomaas suljet,
saan lapses olla sanoen:*

*Mä olen aivan heikko, pieni,
vaan sä oot heikko väkevä.
Päämäärään sinne johda tieni,
ett kerran oon Sun näkevä.*

*Niin että täydellisenä kerran
Sun kirkkaudessa nähdä saan.
Oi nyt jo kaipaas luokse Herran
ikuista kiitost veisaamaan.*

*Kun Herran huoneest poies lähdän
ja täytyy kotiin kiiruhtaa,
turvassa Jeesus-nimen tähden
uskallan ulos maailmaan.*

Revonsaarella 28.6.1937
Jenny Tienhaara

Muistaako joku vielä?

Äitini Solveig, Johan Fredrik Ahokkaan ja Katrina Charlotte (s. Olsen) tytär, nukkui pois kaksi yötä ennen Jouluaattoja 2019. Hän oli ihana aarrearkku täynnä muistoja Revonsaaresta jota hän kertoi, luki ja lauloi koko lapsuuteni. Monet niistä ovat säilyneet omista muistoissani näin elämän tiellä ja antanut minulle omat vahvat juuret Karjalaan. Mikä lahja! Miksi en kirjoittanut niitä kaikki alas? Solveigin vanha-mummo oli **Eeva-Liisa Virolainen** siis monet lorut ovat hänen aikojaan kertomia. Eeva-Liisan tytär **Emma** oli äitini iso-äiti.

Yksi muisto, millä luulisin olevan totuuspohja, on luento nimistä. Mahtaako olla saaren poikia tai miehiä jotka olivat jotenkin mukana koulun perustamisessa kuin **Edvard Ahokas**, Solveigin iso-isä, rakennutti sen Revonsaareen? Tai ketä he olivat? Ja pappi viimeisenä, onko tämä rippikoulu? Miksi nimet ovat näin säilyneet? Muistaako joku lukijoista vielä? Kaipaen että joku voisi kertoa, korjata ja täyttää puuttuvat nimet minulle? Näin minä sen muistan:

Ensimmäinen Esi Paavo
Toinen Torkkelin Juonas
Kolmas Kokkapää Ierikka
Neljäs Neva Äijä
Viides Viro Paavo
Kuudes Kuren Juonas
Seitsemäs Sepä Aatu
Yhdeksäs ...Yrjö
Kymmenes on ... Pappi joka kaikki pojat nappi

– Marita Lemonaho, Solveigin tytär –

Johannes ja Dna: Puusa, Antti Päärninpojan sukuhaara

Antti Päärninpojan (Anders Berndtsson), 1675-1745, yhdestä jälkeläisestä on tehty ns. isälinjan testit Y-67 ja BigY-700. Puusat kuuluvat II-haploryhmään ja sen alapäähaploryhmään I-L258. Samaan alaryhmään kuuluvat projektissamme myös Kesäläiset, Kaijaset ja Hynniset.

Vanhimmat Puusat Johanneksessa

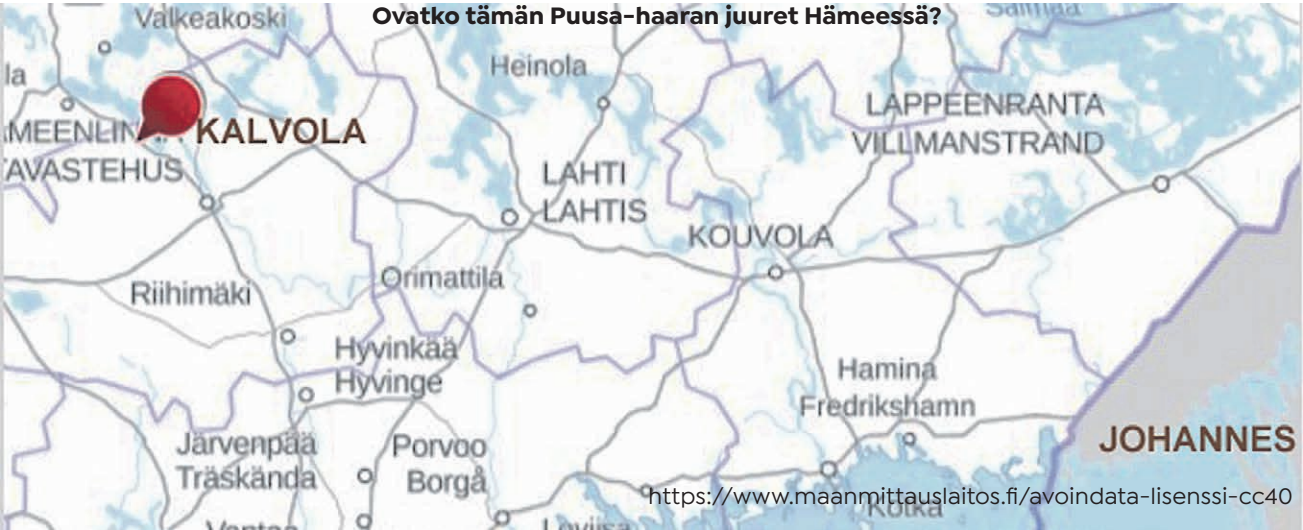
Vanhat maakirjatalot saivat nimensä yleensä ensimmäisen asuttajansa mukaan. Johanneksessa Puusa on yksi näistä. Kaijala-kirjassa Pekka Loikas nimeää Pärttyli ja Nuutti Pietarinpojat, jotka hallinnoivat Puusaa vuoden 1559 maakirjassa. Joka kodin suuressa nimi-kirjassa (Vilkuna-Huitu-Mikkonen-Paikkala) arvellaan Puusa-nimen olevan ”ilmeisesti samaa lähtöä kuin Pusa. Puusa on tunnettu suku- ja talonnime-nä ainakin Antreassa ja Johanneksessa. Viime sotien jälkeen Puusia muutti run-saasti siirtolaisina Johanneksesta, samoin muutamia Pusa-nimisiä. Esim. Jören Pása 1631 ja Matz Pusa 1728 Johanneksessa.” Vuoden 1727 maakir-jassa Puusan kruununtilaa hallinnoi Petter Lippoin, nu Matts Pettersson dito (Lippoin). Seuraavana vuonna Matin sukunimenä on Lippoin eller Puusa.

Kuka oli Kaijalan Puusassa 1745 kuollut Antti Päärninpoika?

Vuoden 1739 tilikirjassa Puusalle on ilmestynyt Akseli Antinpoika vaimoi-neen ja veljensä Eerikki. Rippikirjassa 1739-1749 Puusassa mainitaan Antti Päärninpoika, vaimo Anna Antintr, poika Akseli Antinpoika kolmine vai-moineen, poika Eerikki Antinpoika vaimoineen, tytär Anna Antintytär sekä Akselin pojat Antti ja Eerikki.

Mistä Antin perhe tuli Kaijalaan?

Akseli Antinpojan ensimmäinen vai-mo oli Kaarina Heikintytär. 1730 oli Viipurin maaseurakunnassa vihitty piika Kaarina Heikintytär Yläsäiniöltä ja Akseli Antinpoika Uudeltakirkolta.

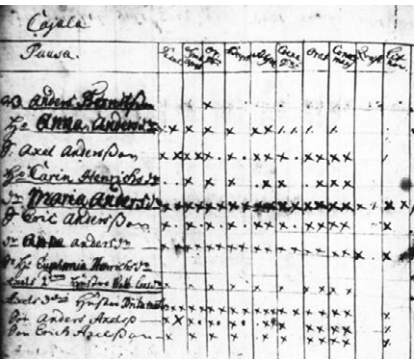

Viipurissa on kastettu Akselin (äidin nimeä ei mainita) lapset Valpuri 1735, Eerikki 1737 ja Birgitta 1739. 1742 kas-tettiin Johanneksessa Johannes, van-hemmat Akseli Antinpoika ja Kaarina Heikintr Kaijalasta. Kolmen ensim-mäisen lapsen kohdalla asuinpaikat ovat Huumola, Uusikirkko Huumola ja Huumola, Uusikirkko. Kaarina kuoli Kaijalassa 1742 ja Akseli vihittiin 1744 Viipurissa piikana olleen savitaipale-laisen Valpuri Laurintyttären kanssa. Valpuri kuoli 1746 ja 1747 Akseli avioitui kolmannen kerran, puoliso piika Priitta Martintytär Viipurista.

Edellisen perusteella on oletetta- vissa, että Antti Päärninpoika muutti

Oikealla Johanneksen rippikirja 1739-1749, alla Maakirjat 1727 ja 1728.

Kaijalaan Uudenkirkon/Kuolemajärven Huumolan kylästä. Oliko hän sukua Matti Lipponen-Puusalle, mikä oli Antin sukunimi? Nämä kysymyk-set ovat toistaiseksi vastausta vailla. Matti Lipposen tai esim. Uudenkirkon Pusa-suvun mieslinjaisesta jälkeläises-tä tehty dna-testi voisi antaa osviittaa. Uuraalainen Pusan luotsisukukin olisi

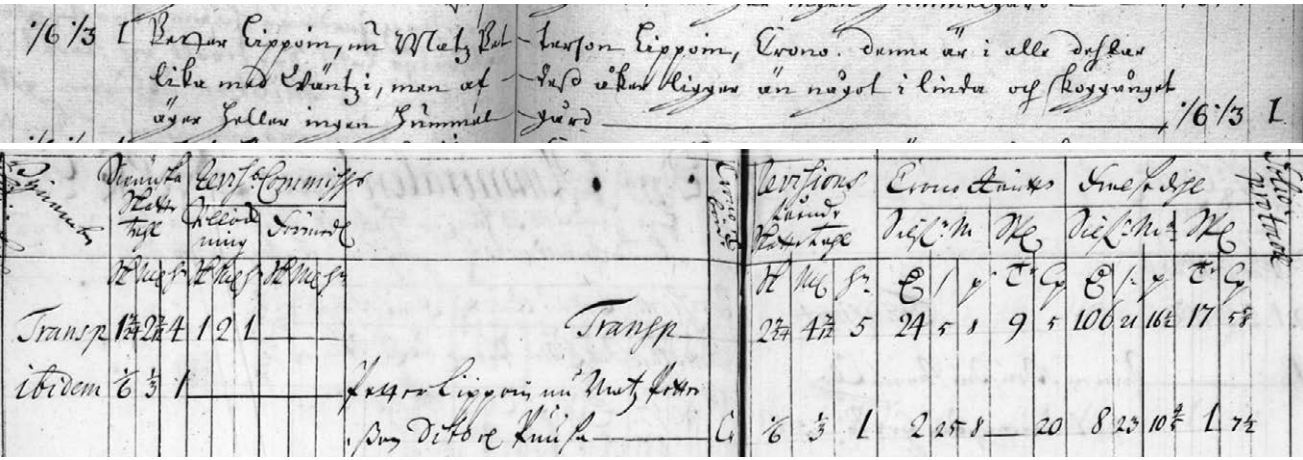

hyvä tutkia, vaikka sillä ei välttämät-tä ole mitään tekemistä Johanneksen Puusien tai Uudenkirkon Pusa-suvun kanssa. Suuressa nimikirjassa mainitut Antrean Puusat ovat kirkonkirjojen mu-kaan isälinjaltaan Johanneksen Konttoja kotivävyjen kautta.

Antti Päärninpojan suku Kanta-Hämeestä?

Puusien Y-67-markkeritesti antoi jo viitteitä siitä, että jotain mielenkiin-toista voisi olla tiedossa. Heidän lä-himmät osumansa löytyivät nimittäin Itä-Hämeestä: Telkkävuori Sysmästä, Antti Laurinpoika Tuusjärvi Heinolasta, Pöyry ja Knapila Hartolasta ja vielä

(Kansallisarkisto: Johanneksen seura-kunnan arkisto ja Läänintilit)

MUISTOJEN KUKKIA

Perinneperennat, pihan luottoystävät

Monivuotiset pihaperennat ovat kuin kirjava joukko hyviä ystäviä, joita näkee vain kesällä.

Keväällä lumien lähdettyä voi varo-vasti kysellä kuulumisia. Oliko rankka talvi? Oletteko tulossa taas tutuille pai-koille kesänviettoon? Edellisivuotisten ruskeiden varrentynkien välistä nouseva pieni vihreä verso on kuin postikortti, jossa on lyhyt iloinen viesti: ”Matkalla ollaan jo, nähdään pian!”

Yksivuotiset kukat tuovat vaihte-lua, kaksivuotiset vaativat jo korke-amman asteen suunnitelmallisuutta. Salkoruusuja siemenistä asti kasvat-tavan kärsivällisyyttä voi ihailla yhtä paljon kuin upeita kukkiakin. Kukintoja tulee nimittäin vasta toisena vuonna. Monivuotiset perennat puolestaan ovat niitä, jotka antavat jatkuvuuden

tunnetta. Keväällä ei tarvitse murehtia istuttamisen kanssa, vaan voi luottaa, että perennat pitävät huolen omasta aikataulustaan kuten aina ennenkin. Talvella lumen peittämää puutarhaa katsellessa muistaa vallan hyvin, missä kohtaa kukkapenkkiä mikäkin kasvi nukkuu talviuntaan.

Pappilan puutarhat olivat ennen van-haan paikkoja, joista paikkakuntalaiset ottivat mallia ja saivat varmasti siemeniä ja taimiakin. Lähes itseksseen toimeen tulevat perennat olivat vähästä kiitollista silmäniloa, harvan talon emännällä olisi kotiaskareilta jäänytkaan aikaa kovin tarkkaan rikkaruohojen nyppimiseen.

Perinneperennat on usein aseteltu kasvusijoilleen kuin lapset luokkakuvasa. Pitkät taakse, lyhyemmät etualalle ja koko joukko sopivan tiiviisti mutta sa-

malla niin, ettei mikään jää piiloon tois-ten selän taa. Kultapallo on niitä pitkiä, ehkä luokan pisin. Keltaisten, runsaiden kukintojen paino saa sen helposti tai-pumaan hennomprien niskaan varsinkin sateella. Tukea tarvitaan. Kultapallon paras kaveri on hijalisen hyväntahtoinen kultapiisku, jonka pehmeästi taipuvissa, pitkissä kukinnoissa on jotain rauhoit-tavaa. Kultapiisku tuntuu kummasti saavan kesäkimpun muista kukista par-haimmat puolet esiin. Elintilasta nämä keltaiset kaverukset käyvät välillä kisaa. Tasapainon säilymiseksi kannattaa tou-kokuussa tarkistaa, että jokainen pysyy omalla paikallaan. Hujoppien joukkoon kuuluu myös vaaleanpunainen, tukeva-vartinen harmaamalvikki.

Sininen, uljaan pylväsmäinen ukon-hattu katselee ympärilleen lukuisin ku-kinnoin. Pöriäiset pitävät ukonhatun kukintojen muotoilusta: yksittäiseen kukkaan voi kätevästi kömpiä suoraan sisälle. Ukonhatun ohella mm. päivän-lilja, idänunikko ja kuolanpioni ovat vanhimpia pihojemme kaunistuksia. Syysasteri viihtyy isoina tiheinä lau-moina, ja sitäkin voi joutua muistutta-maan omalla paikallaan pysymisestä. Syysasteri ei hätkähdä ensimmäisiä syyskylmiäkään, sen viimeisten ku-kintojen seurassa voi kylvää kevääksi kukkasipuleita ja katsella muuttolintujen reissuunlähtöä kuulaalla taivaalla.

Vaalea, runsaskukkainen suopayrtti ei pane pahakseen, vaikka melko har-va muistaa sen nimeä. Luonteeltaan se on sitkeä. Talo, jonka seinustalla se on aikanaan kasvanut, on saattanut olla hä-vinnyt jo vuosikymmeniä sitten, mutta vanhan kiviperustan liepeillä voi edel-leen kasvaa hennosti vaaleanpunaiseen

taittava kukka. Suopayrttiä on käytetty rohdoskasvina ja sen juuria on hyödyn-netty saippuan valmistuksessa. Ja jos joskus kuljet hämäriissä suopayrttien ohi, niin katso tarkkaan – näyttääkö sinustakin siltä, että kukat jotenkin loistavat himmeää valoa?

Leimukukka (syysleimu) vaatii oman väljän tilansa ja palvelun pitää pelata muutenkin. Mullan pitää pysyä muhe-van runsaana sen ympärillä, ja joskus keväisin on hyvä jakaa kasvustoa laa-jemmalle. Valkoinen leimukukka on upea näky, mutta niin on vahvan violetti tai syvän punainenkin. Leimukukan tuoksu kypsän kesän viilenevänä iltana on ainutlaatuinen, pehmeän puu-terinen ja raikkaan kirpeä yhtä aikaa. Se ei muistuta minkään muun kukan tuoksua. Leimukukkaan liittyy ihan pieni muistutus edessä hämmöttävästä

vähän kauempaa Wikberg Mikkelistä. Sen lisäksi heillä oli kolme yhteistä markkeria, jotka poikkesivat muista II-haploryhmäläisistä. Heillä näytti siis olevan yhteiset sukujuuret – mutta mi-ten? Puusien juuret Itä-Hämeessä eivät oikein tuntuneet luontevilta. Pitkään oli yleisesti vallalla ajatus, että yhteinen esi-isä voisi löytyä Suur-Hollolasta 1000-luvun aikoihin ja että siellä Puusien tie olisi erkaantunut muista.

Tilanne muuttui olennaisesti, kun Tuusjärvien sukututkija Pirkko Mäkelä löysi Eeva Karhun kirjasta ”Itähämmäläisiä talonpoikaissukuja 1500-luvulla” Antti Laurinpojan muuttaneen aikanaan Tyrvännöltä Heinolaan. Heinolan alue oli ollut Antti Laurinpojan suvun met-sästysaluetta. Oli siis löytynyt ensim-mäinen kiintopiste Hämeestä.

Tuusjärvet, Telkkävuoret ja Pöyryt tilasivat BigY-testit ja kaikille tuli sama haploryhmä, I-BY67153. Puusat lähtivät myös BigY-testaukseen ja lopputulos oli sekin I-BY67153. Ryhmän yhteinen esi-isä eli noin 650 vuotta sitten eli 1300-lu-vulla. BigY-tulos kertoo myös, että Antti Laurinpoika ei voi olla muiden yhteinen esi-isä, vaan matkaan lähteneet esi-isät olivat Hämeessä syntyneet.

Seuraavaksi oli siis lähdettävä et-simään Puusia Hämeestä. Tyrväntö ei tuottanut tulosta, mutta naapuripi-täjästä Kalvolasta tärppäsi. Suomen asutuksen yleisluettelon mukaan Kalvolan Lintumaan kylässä asui jo ainakin vuonna 1539 Pusia. Lintumaan kylässä oli siihen aikaan kaksi taloa, Pusa ja Uotila. Pusa tai Puusa – löytöä voidaan kuitenkin pitää merkittävänä, pieni nimenmuutos tuskin haitannee. Selvitystyötä täytyy toki vielä jatkaa, mm. etsiä mahdollisia Kalvolan Pusien jälkeläisiä. Johanneksen ja Uudenkirkon Pusien dna-testit voisivat myös tarkentaa kokonaisuutta.

Isälinjoissa merkittäviä tapahtumia on harvemmin kuin Family Finderissa, ja siksi tällainen hieno löytö maistuu pitkään makealta. Matka jatkuu.

– Markku Komonen –

syksystäkin. Se saattelee kohti sadon-korjuuaikaa.

Monella perennalla on mielikuvitusta kutkuttava nimi: palavarakkaus, moo-seksenpalavapensas, särkynyntsydän. Tie maailman eri kolkista tänne Pohjolan perukoille onkin usein ollut jännittävää.

Kasvit ovat yhteistä elävää kulttuu-rihistoriaamme.

Tässä tuli mainituksi vain muutamia monivuotisista ystävistämme. Millaisia tarinoita sinun omat perennasi kertovat ja kenestä ne sinua muistuttavat? Kenties rakkaista ihmisistä ja paikoista, joita ei enää ole. Kukat tuovat iloa silmälle ja luovat siltää kadonneeseen aikaan. Kukat toimivat pika-avaimina muis-tilokeroihin vuosikymmenien taakse. Muistot puhkeavat kukkaan.

– Heli Sirkesalo –

Kolme miestä ja yritys

Olen tottunut huollattamaan autoni vuosittain. Alun perin sopiva paikka löytyi Johannekselaisen takasivun ilmoituksesta: Autokorjaamo Testipiste oy. Sen jälkeen ei tarvinnut miettiä, mitä yritystä käytän. Minulle etuna on sopiva sijainti, hyvä palvelu ja ystävällinen muistutuskirje kotiin: ”Katsastusaikasi on pian, tule merkkihuoltoon.”

Johannekselaistaustaisten autohuolto- ja -korjaamoyritys Testipiste oy Kaarinassa Krossin alueella on perheyritys, jossa isä **Markku Hiiri** ja pojat **Tomi** ja **Konsta** palvelevat autoilijoita.

Markku Hiiren isä, maanviljelijä **Toimi Hiiri** oli kotoisin Kaijalasta ja äiti Koivistolta. Sotien jälkeen tie vei Tarvasjoelle ja sieltä Kaarinan Littoisiin.

Markku oli töissä **Jrjö Kottosen** omistamassa Testipiste-yrityksessä ja osti firman 1991. Alussa hänellä oli kaksi henkilöä töissä, nykyään omaa väkeä on kolme ja vieraita kuusi. Yritys kehittyi yleiskorjaamosta merkkikorjaamoksi. Nykyään huollettavana on 80-prosenttisesti Toyotaa, loput muita automerkkejä. Yrityksen sijainti Hallimestarinkadulla

on hyvä. Markun mukaan aluksi alueella oli vain joitakin yrityksiä, nykyään useita.

– Asiakaskunta tulee pääasiassa lähikunnista, mutta myös kauempaa. Koronaepidemian vaikutusta toimintaan ei vielä ole näkynyt, ehkä vuoden päästä se ilmenee, Markku kertoo. Huollettavista autoista suurin osa on vielä polttomoottorisia, mutta hybridejä alkaa tulla yhä enemmän.

Palvelua on laajennettu: paitsi huolto- ja korjaustoimintaa Testipiste voi pyydetessä huolehtia myös auton katsastuksesta. Haastatteluhetkeä aikaisemmin oli juuri toimitettu yksi auto katsastukseen.

Markku on käynyt Karjalassa viimeksi Viipurin matkoilla mutta toistakymmentä vuotta sitten myös Johanneksessa. Kaijalan kotipaikalta löytyi tuolloin navetan perustuksia. Matkalla mukana olleella Tomillakin on pienen pojan muistikuvia jotenkin jännittävistä paikoista.

Mitä karjalaisuus heille merkitsee? Markku on omille lapsenlapsilleen äijä karjalaismurteen mukaisesti. Tomi tuntee karjalaisuutensa tietynä sosiaalisuutena ja helposti kontaktia ottavana. Myös Suomi on hänelle tärkeä. Konsta arvostaa karjalaista perintöä – puhe- ja viittomakulttuuria, äännekkyyttäkin sekä ruokakulttuuria. Hänen oma bravuurinsa on ”hätävarapulla”, paksusta lettutaikinasta pannulla paistettu ja sokeroitu pulla.

Markun täti **Aira Viitaniemi** on huolehtinut suvun pysymisestä piirakoissa. Hän on pitänyt ”isojen poikien piirakkakurssit” Karjala-talolla. Vatruskat ovat vanhastaan tuttuja: Markku tilaa lähikuppilasta ”kahvia ja vatruskaa”, joka piti myyjälle selittää perunapiirakaksi. Vaikka karjalan murre ei enää olekaan jokapäiväisessä käytössä, jotkin sanat muistetaan, mm. ’sarrain’.

Haastattelun jälkeen autonavaimeni toimi jälleen nappia painamalla.

– Kaija Sipilä –

Rotinarinkeli

Milloin viimeksi olet maistanut, leiponut tai vienyt rotinoita? Tuoretta äitiä ja vauvaa on mukava mennä tervehtimään ja onnittelemaan karjalaisen perinteen mukaisten tulaisten kanssa. Muhkea, iso pullakranssi, jonka keskelle on koottu vaikkapa kaneliässiä, lusikkaleipiä tai muita makeita leivonnaisia. Kenties myös jotain suolantuntuva, piirakoita tai leipää. Babyshower on hyvä uusi tapa sekin, mutta rotinat voi viedä yksin tai kaksin rauhallisissa merkeissä. Kesää kohti mentäessä on hyvä ajatus nauttia rotinakohvit pihan puolella.

Kattavaa isännöintipalvelua Turun alueella

Turun talousalueen suurimpana yksityisenä isännöitsijätoimistona olemme tarjonneet kokonaisvaltaisia isännöintipalveluita jo yli 50 vuoden ajan. Se on luonut näkemyksen siitä, miten isännöintialan ammattilaisen tulee toimia.

Varsinais-Suomen Isännöintitalo Oy on auktorisoitu ja ISA r.y:n auditoima, työntekijöidensä omistama isännöitsijätoimisto.

Kaipaako taloyhtiönne ammattitaitoisen ja osaavan isännöitsijätoimiston palveluita? **Ota meihin yhteyttä!**

Olette lämpimästi tervetulleita tutustumaan toimistoomme!

Ari Kesäläinen, Toimitusjohtaja, RI (YAMK), AIT, ISA
p. 020 722 9944, 0400 523 194
Maariankatu 4 C, 20100 Turku
ari.kesalainen@isannointitalo.fi

www.isannointitalo.fi

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

Puh. (02) 243 5585
Faksi (02) 243 5100
Gsm (0400) 824 767
markku.hiiri@testipiste.fi

TOYOTA

autokorjaamo m.hiiri
testipiste

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118

Avoinnä: **keskiviikkoisin** klo 12-17 sekä kuukauden ensimmäisenä

ja **kolmantena arklauantaina** klo 10-15. (ks. sivu 2)

www.johannes.fi

sähköposti: Johannesseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Hannu Sinkkonen, Kaija Sipilä, Heli Sirkesalo ja päätoimittaja.

Lehden toimittajat:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu, palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset:

- korkeus < 10 cm = 80 €

- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €

Kiitosilmoitukset: 5 €.

Tilaushinnat vuonna 2021:

Vuosikerta (9 lehteä) 35 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 40 €.

Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan, muu aineisto pyydetään.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia

Sata-Pirkan Painotalo Oy